

Future of Democracy Summit 2023 - Sammanställning

Den 29-30 maj anordnades för tredje gången Future of Democracy Summit med drygt 150 ledare och beslutsfattare från näringsliv, offentlig sektor, akademi, civilsamhälle, media och politik.

Temat för årets summit var *Twin Transition* - grön- och digital omställning, två hyperaktuella frågor som bägge innebär genomgripande samhällsförändringar, brådskar och är tätt sammanlänkade.

Under våren har debattens vågor kring AI-utvecklingen och dess potentiella risker gått höga samtidigt som IPCC's stora rapport om den accelererande klimatkrisen gav mötet en allvarlig fond.

Samtalen under summitten kretsade kring tre huvudspår, som också ofta korsade varandra:

- *politikens uppenbara senfärdighet och oförmåga att styra och leda hur det försvårar utveckling och implementering både på teknik- och klimatområdet*
- *den snabba utvecklingstakten inom AI och hur stort behovet är av regleringar och anpassningar*
- *den kompetensbrist som finns på alla nivåer, vad det får för konsekvenser och hur det bör avhjälpas*

Politiken i baksätet

Industrin och EU går i bräschen, svensk politik halkar efter

Bristen på handlingskraft hos politiken för att möta de stora kommande samhällsförändringarna - både den gröna och den digitala omställningen - genomsyrade många av samtalen.

-Vi har satt hela Scania i pant, så beskrev *Jennie Cato*, Head of Public Affairs and Partnerships, betydelsen av den gröna omställningen för en av Sveriges största

lastbilstillverkare. Den politiska kraften kommer idag från EU medan Sverige har tappat ledartröjan, menade hon.

Pär Holmgren, EU-parlamentariker (MP) talade om att de svenska politiska partierna, inklusive hans eget parti har varit rädda för att säga hur illa läget är, men att tiden inte längre finns, vi måste höja beredskapen för konsekvenserna som kommer. Det är inte bara klimatet som har tipping points, sa han, även insikten hos den stora allmänheten kan nå en tipping point då folk plötsligt inser hur allvarligt läget är.

- Jag tillhör den värsta generationens politiker, sa *Emil Källström*, fd ekonomisk-politisk talesperson för Centerpartiet och exemplifierade med hur dagens politiker gått från en tradition av långsiktiga blocköverskridande överenskommelser till att agera som influencers genom snabba utspel i sociala medier. *Maja Fjaestad*, tidigare statssekreterare (S) framhöll hur politiken till synes bara kan hantera akuta kriser, som Covid-pandemin, men verkar handlingsförlamade inför långsammare skeenden som t ex klimatkrisen. Att lämna ingådda uppgörelser verkar snarast vara en uttänkt strategi för att positionera sitt eget parti och göra politiska poänger.

Tilläggas kan att av de drygt 150 deltagarna på summiten var endast en handfull politiker, trots att över 100 politiker från nationell till lokal nivå fått personliga inbjudningar.

Stuprör och systemskifte

Göran Marklund, strategidirektör och stf GD vid Vinnova, beskrev utmaningen för innovation och utveckling i dagens läge då inflation, krig i Europa och en nyligen genomgången global pandemi har gjort att vi lever i "en perfekt storm" av komplikationer. För att klara av den stora samhällsomställningen måste det till ett helt nytt sätt att arbeta inom offentlig sektor, med samarbeten över gränserna och på tvären mellan stuprören som finns idag. För att det ska bli möjligt behövs snarast nya myndighetsdirektiv från regeringen.

Flera var ense om att tekniken för en övergång till hållbar energi redan finns tillgänglig men nu behöver kunna implementeras i ett högre tempo. *Svante Axelsson*, Fossilfritt Sverige, efterlyste politisk handlingskraft för att kunna möjliggöra tillämpning, och var tydlig med att det nu är industrin som går i bräschen för klimatarbetet.

Globala utmaningar

James Arbib, grundare av tankesmedjan RethinkX och *Ulrika Modéer*, chef för externa relationer och påverkan inom FN:s utvecklingsprogram UNDP, satte frågan i ett globalt perspektiv och betonade att vi snart har ett samhälle som är enormt förändrat på många plan. För FN är utmaningarna bland annat att hantera förväntade migrationsströmmar orsakade av klimatförändringar och att digitaliseringen ska nå ut till underutvecklade länder som idag inte ens har internet.

James Arbib delade med sig av tankesmedjans visioner om hur ny teknik kan innebära lösningar på de stora globala frågorna som klimatförändringar, livsmedelsförsörjning, ojämlikhet, hälsa, transporter och livskvalitet, men att det förutsätter en ny, mer decentraliserad världsordning och en förståelse från världens ledare om vilka förändringar som väntar och därmed vilka beslut som kommer att krävas.

AI och utvecklingsracet

Marknadskrafterna och behovet av reglering

Att utvecklingen av AI går i en rasande fart och att det finns ett stort behov av reglering betonades av många. Att försöka bromsa AI-forskningen är dock inte ett alternativ, snarare att utforma klokast möjliga regleringar och hitta sätt att både gasa och bromsa samtidigt. Den potentiella nytta som AI-teknologin kan åstadkomma måste balanseras mot behovet av att säkra demokratiska värden. Utmaningen för parlamentariker, i Sverige och EU är dock att ha tillräcklig kompetens för att förstå vilken nivå av teknologin som är oacceptabelt farlig. Hur det ska låta sig göras är dock inte självklart, vilket till exempel *Cecilia Malmström*, tidigare EU-kommissionär betonade, och jämförde med instiftandet av GDPR, som trots goda intentioner slutade i en närmast monstruös lagstiftning.

Det teknologiska utvecklingsracet mellan de stora tech-bolagen är en utmaning. När stora ekonomiska värden står på spel och bolag bedöms efter kortsiktiga vinster är det svårt att ta långsiktiga, etiskt hållbara beslut, sa *Hélène Barnekow*, tidigare vd för Microsoft Sverige. Hon oroades av det höga tempot och pekade på det nödvändiga i att bolagsstyrelser börjar se bortom kvartalsresultaten, vilket i sin tur ställer nya krav på finansmarknaden.

Googles samhällspolitiska chef *Sara Övreby* beskrev företagets interna diskussioner om etik och utvecklingshastighet efter vårens debatt som delad, några menar att det går för fort, andra vill öka tempot ytterligare. Varför Google och flera andra företag nu pratar om behovet av regleringar handlar om att tekniken är så genomgripande, den kan vara avgörande för att förutse klimatrisker som t ex översvämningar, men med den kommer även deep-fake och generativa AI-modeller som fabulerar och hallucinerar fakta.

-Alla vi som arbetar på Google har ett eget ansvar, har människor inte förtroende för tekniken så är den värdelös, menade hon. Att stå emot tempot är svårt, men Övreby menade att det är därför endast en mindre modell av Bard satts på marknaden, i experimentiellt syfte. -Om vi tycker att det går fort nu, så är det bara början, sa hon avslutningsvis.

Charlotta Kronblad, doktor i digital transformation, Göteborgs universitet, och *Mattias Axell*, CTO på Handlingar.se, belyste att det inte bara är framtida lagar som behöver diskuteras - redan idag är användningen av AI-understödda automatiserade beslut inom offentlig sektor rättsosäkra på grund av bristen på transparens. Det finns dessutom en stor okunnighet hos domstolarna när det gäller digital bevisföring rent generellt.

Den relativt nya lagen som kräver att offentlig data ska delas på ett bearbetningsbart sätt efterlevs i princip inte alls, vilket hindrar nödvändig samhällsutveckling och innovation av ny samhällsservice. Inte ens Regeringskansliet följer lagen.

AI - hot mot demokratin men också ett verktyg i demokratis tjänst

Marçin de Kaminski, chef för säkerhet och innovationsfrågor på Civil Rights Defenders, beskrev hur ny teknologi både är ett verktyg för människorättsaktivister men också ett konkret hot, när auktoritära regimer delar ny teknik med varandra. AI kan vara ett demokratifrämjande verktyg, men kampen är ojäm och aktivisterna ligger långt efter repressiva regimers teknikövertag. Även i Sverige hotas människor som vill göra sin röst

hörd och idag tillämpas samma säkerhetsstrategier för deras trygghet som för demokratiaktivister i Burma.

Alison Cohen från Mila AI Institute i Kanada var inbjuden till Göteborg för att tala om institutets forskning om tillämpad AI till nytta för människa och samhälle, "AI for Humanity". Mila är världens största deep-learning institute och är också pionjärer inom området "responsible AI". Grunden för detta är insikten om att AI-utveckling som sker inom industrin drivs av vinstmotiv som inte tar tillräcklig hänsyn till de sociala konsekvenserna av teknologin. Det spelar stor roll, menade Cohen, vilka akademiska discipliner som är representerade när AI utvecklas och stort fokus läggs därför på att utbilda t ex mjukvaruingenjörer i etik. Tjänsterna måste vara såväl ansvarsfulla som meningsfulla, teknologin i sig styrs av de värden, åsikter och erfarenheter som dess utvecklare bär på. Att Canada som land är ledande inom AI-forskning, menade Cohen beror just på insikten om att AI-teknologi rymmer många stora potentiella möjligheter, men också avsevärda risker om inte den hanteras ansvarsfullt. Som första land i världen instiftade Canada en AI-strategi 2017 och tillförde då även motsvarande 1 miljard svenska kronor till AI-forskningsinstitut, varav Mila är det största och än idag, världens största deep-learning institut.

Ett växande forskningsfält är idag "Living labs", en filosofi och metod där teknologisk forskning utgår från människors vardag och behov. I Göteborg pågår t ex HSB Living lab, ett bostadshus där flera delar av det vardagliga livet beforskas, tillsammans med och samtidigt som människor bor i huset. *Elena Malakhatka*, postdoc forskare på Chalmers och engagerad i projektet beskrev flera vinster med ett medborgarnära förhållningssätt i forskningen, när man når resultatet är det redan testat i verkligheten och förtroendet för utveckling är redan skapat hos medborgarna.

Kompetensbrist på alla nivåer

AI-utvecklare utan samhällskompetens, samhällsvetare som inte förstår AI

Ett återkommande tema handlade om behovet av mer tvärvetenskaplig kompetens när AI-utvecklas. Det spelar roll vilka som sitter vid bordet när teknologin utvecklas, underströk Allison Cohen från Mila AI Institutet. När larmrapporter duggar tätt från AI-utvecklarna själva måste man ha i åtanke att de sällan har förståelse om samhällsutveckling, påpekade *Pontus Strimling*, forskningsledare på Institutet för Framtidsstudier. *Birgitta Bergvall-Kåreborn*, rektor på LTU såg en fara i att utvecklingen enbart styrs av en tekniskt dominerande fåra inom akademien. Hur ska en jämställd samhällsutveckling garanteras om inte fler perspektiv tas till vara redan i utvecklingsstadiet av ny teknologi? Samtidigt menade hon att akademien har stor frihet och därmed möjlighet att själva åtgärda problemet.

Omvänt så saknas grundläggande AI-kunskap inom de flesta samhällsinriktade utbildningarna idag, trots att AI i grunden kommer att påverka och förändra områden som juridik, ekonomi och statsvetenskap. *Anders Sundell*, docent i statsvetenskap vid Göteborgs universitet, såg en klar utmaning i att dagens studenter inte är tillräckligt rustade för den framtid de kommer att möta.

Stora grupper kommer att se sina yrken försvinna eller förändras mycket inom kort, vilket till exempel *Jan Helin*, mediedirektör på SVT bekräftade - nyhetsorganisationen inom SVT kommer att förändras och arbetsuppgifter kommer att försvinna. *Niclas Hval*, styrelseledamot Författarförbundet, vittnade om att deras medlemmar, författare och översättare, nu får helt nya förutsättningar för sin yrkesutövning och redan idag har de förlorat en del av de sk brödjobben.

För mediesektorn innebär AI-utvecklingen även en mängd nya verktyg, som kan lösgöra resurser och tillämpningar sker redan idag, berättade *Anna Careborg*, vd och chefredaktör på Svenska Dagbladet. Både Careborg och Helin såg dock även risken med att inte så kunniga journalister intervjuar AI-expert och i värsta fall leder det även till en obalanserad bevakning där domedagsbeskrivningar av framtiden får stå oemotsagda.

Utveckling genom samarbete och prova-på-anda

Ansvaret för kompetensutveckling ligger dock inte bara på lärosätena. I Sundsvalls kommun har man redan genomfört en digital sammanslagning med Ånge kommun. Vinsterna är många, systemen kan vara gemensamma och utvecklas i den större kommunen och pilotas i den mindre, berättade *Marcus Matteby*, CDO i Sundsvalls kommun. Att 292 kommuner själva ska utveckla digitala lösningar för samhällsservice är inte hållbart. Vi måste lära oss av varandra, hitta best practice och inte som idag, bada i prestige, som Matteby uttryckte det.

Palle Lundberg, vd Sveriges kommuner och regioner, berättade om sina visioner om en "app-store för kommuner" med nya lösningar att implementera som provats på andra håll.

I Skellefteå kommun har man nyligen genomfört en AI-driven medborgardialog.

Genom att utnyttja AI-teknologins oändliga möjligheter att sammanställa och analysera stora textmassor, kunde man för första gången låta medborgare ofiltrerat ge sin vision om den framtida kommunen.

Oscar Stege Unger, vd Canucci och rådgivare till Wallenbergstiftelsen som drivit projektet, menade att AI, rätt använt, på många sätt kan stärka demokratin, om politiska ledare på riktigt är intresserade av vad deras väljare tycker.

En Menti-undersökning bland deltagarna visade att hindren för utveckling främst bedömdes vara ledarskap och okunskap.

Förändringsrädslan, kaffeapparaten och klimatet

Genom historien har civilisationer genomgått stora och omvälvande förändringar vilket till exempel James Arbib, Pontus Strimling från Institutet för framtidsstudier och Svante Axelsson från Fossilfritt Sverige berörde. Samhällsförändringar väcker oro på alla nivåer och det är inget konstigt med det - en liten sak som att byta kaffeapparat på kontoret kan ju väcka turbulens i flera månader, som Svante Axelsson sa som jämförelse.

Men samhällets förändringsbenägenhet är inte så dålig menade både Pontus Strimling och *Christer Fuglesang*, docent i partikelfysik, KTH och gjorde jämförelser med andra stora skiften som samhället har klarat av ganska bra.

Under summiten talade flera om ny teknologi som ett nödvändigt verktyg för att klara klimatkrisen. Kanske är den faktorn en dörröppnare för opinionen, om ett tekniksprång kan förbättra chanserna att klara klimatmålen och därigenom göra reell och avgörande nytta för mänskligheten. Chat-GPT, som lanserades i november 2022 och skakade om många, kan ha varit det bästa som hänt för kompetensutveckling av AI - från att ha varit ett område för ett fåtal, blev AI en köksbordsfråga, plötsligt berör det oss alla och blir en fråga vi måste diskutera och förhålla oss till.

Röster från deltagare om Future of Democracy Summit 2023

- Stärkt i min egen kompetens och fördjupade insikter
- Goda kontakter som gett konkreta uppslag till samarbeten i verkligheten.
- Nya kontakter som redan genererat nya möten
- Jag har tagit starkt intryck av innehållet och kommer börja prioritera på ett nytt, mer hållbarhetsradikalt sätt.
- Ett mycket bra upplägg som jag hoppas att ni fortsätter med.
- Nya ideer och inspiration, ifrågasättande av tidigare ideer.
- Fördjupad förståelse för den genomgripande effekten som AI kommer att ha och vikten av kompetenshöjning hos alla

Om Future of Democracy Summit

Formatet för våra möten är en blandning av intervjuer med ett antal deltagare, varvat med rundabordssamtal. Inbjudna deltagare är ledare från näringsliv, akademi, offentlig sektor, civilsamhälle, media och politik. En tydlig ambition med våra möten är att deltagarna ska ges tillfälle att träffa och utbyta erfarenheter med ledare från andra samhällssektorer för att få nya insikter och kontakter, konstruktiva idéer och inspiration.

Vi vill samla engagerade samhällsbyggare för ett gemensamt, ökat engagemang som leder till en klok utveckling av Sverige.

Om Future of Democracy

Future of Democracy är en icke-vinstdrivande plattform som syftar till att öka förståelsen och engagemang för samhällsutveckling kopplad till ny teknologi. Plattformen startades av Medier & Demokrati och AI Sweden, bägge forskningsplattformar på Lindholmen Science Park i samverkan med IVA, DIGG, VGR och representanter för MAU och GU.

Future of Democracy stöds dessutom av Internetstiftelsen, Göteborgs Universitet, Västra Götalandsregionen, Microsoft, Google och Singula AB.

[Hemsida](#)

[LinkedIn](#)

[Youtube](#)